

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Publikacja przetłumaczona i wydrukowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

The Nordic-Baltic LEADER Cooperation Award

Finałiści konkursu nordycko-baltyckiej
sieci obszarów wiejskich na najlepszy
projekt współpracy transnarodowej
w ramach LEADER

LEADER to inicjatywa wspierana
w ramach Programu Rozwoju
Obszarów Wiejskich środkami
pochodzącymi z Europejskiego
Funduszu Rolnego na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Tallinn 2013

Wydawca angielskiej wersji językowej: Maamajanduse Infokeskus - Rural Economy Research Centre
Wydawca polskiej wersji językowej: **e-bit** LIDER WYDAWNICTW DOPASOWANYCH

Teksty: Kadi Lepik, Ave Bremse

Redakcja: Ave Bremse

Tłumaczenie: Izabela Syskowska

Projekt: Koidu Pilve

Skład i przygotowanie do druku angielskiej wersji językowej: Koidu Pilve

Skład i przygotowanie do druku polskiej wersji językowej: **e-bit** LIDER WYDAWNICTW DOPASOWANYCH

ISBN 978-9949-9371-1-0 (angielska wersja językowa)

ISBN 978-83-942141-0-4 (polska wersja językowa)

© Maamajanduse Infokeskus 2013 Jäeneda

Odwiedź portal KSOW - www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Redakcja i projekt publikacji otrzymały wsparcie z Estońskiego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach środków pomocy technicznej przeznaczonych na działania Estońskiej Sieci Obszarów Wiejskich

Lista projektów zakwalifikowanych do konkursu	4
Współpraca transnarodowa w ramach LEADER	6
Jak w ramach współpracy nordycko-bałtyckiej KSOW doceniają współpracę transnarodową w ramach LEADER	7
Współpraca nordycko-bałtyckich Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich	10
PROJEKTY ZAKWALIFIKOWANE DO FINAŁU W KATEGORII: MŁODZIEŻ	
• Laponia - kraina fieldów	12
• Co mi szepcze moja planeta	14
• Młodzież dla młodzieży	16
• Pomyślne wiatry dla młodzieży (WFY)	18
PROJEKTY ZAKWALIFIKOWANE DO FINAŁU W KATEGORII: TURYSTYKA	
• CULTrips - nowa koncepcja europejskiej agroturystyki społeczno-kulturowej	20
• Rozwój turystyki rowerowej - projekt TEAM	22
• Projekt rozwoju turystyki przyrodniczej	24
• Archipelag Mustaparta i Dolina Tornio	26
PROJEKTY ZAKWALIFIKOWANE DO FINAŁU W KATEGORII: KULTURA	
• Rękodzieło	28
• Festiwale kultury średniowiecza	30
• Ekomuzeum - od wspomnień do przyszłości	32
• Tradycyjne jarmarki	34
PROJEKTY ZAKWALIFIKOWANE DO FINAŁU W KATEGORII: ROZWÓJ LOKALNY	
• À la Région - Górne Tampere i Hunsruck oraz Dolina Renu	36
• Wioski pełne skarbów	38
• Wielbiciele walorów lokalnych	40
• Transgraniczna przedsiębiorczość Blekinge/Warmia-Mazury	42
PROJEKTY ZAKWALIFIKOWANE DO FINAŁU W KATEGORII: ZASOBY I ŚRODOWISKO LOKALNE	
• Pszczoły i bioróżnorodność - wspólnie powstrzymajmy proces wymierania pszczół i chrońmy bioróżnorodność	44
• Leśny szlak terapeutyczny	46
• Zarządzanie połowami w jeziorach Finjasjön i Bosarpasjön. Projekt transnarodowy: rozwój metod zarządzania połowami i wykorzystanie połowów	48
• Nastoletni gastronauci	50
• Tradycje żeglarskie i marynarskie	52
Organizatorzy konkursu i osoby wyznaczone do kontaktu w poszczególnych krajach	54

Lista projektów zakwalifikowanych do konkursu

Między kwietniem a majem 2013 r. wpłynęło 60 wniosków od krajów uczestniczących, a 6 czerwca 2013 r. w Roskilde Komisja Ewaluacyjna wybrała 21 finalistów w pięciu kategoriach. 27 sierpnia 2013 r. jury w Helsinkach wybrało najlepszy projekt LEADER TNC w każdej kategorii.

Poniższa lista zawiera wszystkie projekty zgłoszone do konkursu, a na kolejnych stronach znajduje się bardziej szczegółowy opis dwudziestu jeden projektów zakwalifikowanych do finału.

TYTUŁ PROJEKTU	PAŃSTWA PARTNERÓW	PROJEKT ZŁOŻONY PRZEZ
PROJEKTY W KATEGORII: MŁODZIEŻ		
Akcja i interakcja	Finlandia, Litwa	Litwa
Czarująca wieś	Finlandia, Litwa	Finlandia
Obóz muzyczny	Finlandia, Szwecja	Finlandia
Projekt twinningowy koniczynka 4H	Finlandia, Estonia	Finlandia
FENIX	Finlandia, Szwecja, Estonia	Finlandia
Najlepsze obozy młodzieżowe	Estonia, Finlandia, Rosja	Estonia
Młodzież kultywuje tradycje regionalne	Polska, Litwa	Polska
IdeaCamp	Finlandia, Szwecja	Finlandia
Międzynarodowy Projekt Młodzieżowy - nauka praktyczna	Finlandia, Polska, Rosja	Finlandia
LEADER Unites	Polska, Litwa	Litwa
Laponia - kraina fieldów	Włochy, Finlandia, Francja	Finlandia
Godzina dla Ziemi	Finlandia, Francja	Finlandia
Co mi szepcze moja planeta	Finlandia, Luksemburg, Estonia, Francja	Finlandia
Młodzież obszarów wiejskich - aktywna, kreatywna i humanitarna ACHY	Finlandia, Hiszpania	Finlandia
Ung Folkmusikbro/Ludowa Szkoła Letnia 2010	Finlandia, Szwecja	Finlandia
Wioski - reaktywacja	Finlandia, Estonia	Finlandia
Pomyślne wiatry dla młodzieży	Finlandia, Austria	Finlandia
Młodzież dla młodzieży	Litwa, Łotwa, Estonia	Litwa
PROJEKTY W KATEGORII: TURYSTYKA		
CULTrips. Nowa koncepcja europejskiej agroturystyki społeczno-kulturowej.	Luksemburg, Austria, Finlandia, Włochy, Estonia	Estonia
Międzynarodowy projekt kulturalno-turystyczny	Finlandia, Litwa	Finlandia
Rozwój produktów podkreślających lokalną tożsamość poprzez innowacyjny marketing i agroturystykę.	Litwa, Łotwa	Litwa
Międzynarodowe szlaki tematyczne	Finlandia, Estonia	Finlandia
Konst-och kultursommar Österbotten (Sztuka i kultura Ostrobothnia)	Szwecja, Finlandia, Niemcy	Finlandia
Archipelag Mustaparta i Dolina Tornio	Finlandia, Szwecja	Finlandia
Projekt przyrodniczo-turystyczny	Finlandia, Węgry, Szkocja, Anglia, Francja, Portugalia, Wyspy Zielonego Przylądka	Finlandia
Rozwój turystyki rowerowej - projekt TEAM	Polska, Belgia	Polska

PROJEKTY W KATEGORII: KULTURA

Łącząc kultury - partnerstwo fińsko-francuskie	Francja, Finlandia	Finlandia
Wspólne korzystanie z dziedzictwa kulturowego	Czechy, Estonia	Estonia
Ekomuzeum - od wspomnień do przyszłości	Włochy, Finlandia	Finlandia
Europejskie tradycje śpiewu - projekt w ramach Leader	Finlandia, Francja, Estonia, Wielka Brytania	Finlandia
Sauna fińska - nauka praktyczna	Finlandia, Węgry	Finlandia
Rękodzieło	Finlandia, Estonia, Łotwa	Estonia
Leva i två världar (Żyjąc w dwóch światach)	Finlandia, Szwecja	Finlandia
Festiwale kultury średniowiecza	Estonia, Finlandia, Łotwa, Francja, Portugalia	Estonia
Ginące zawody	Litwa, Łotwa	Łotwa
Polsko-szwedzki szlak produktów lokalnych	Polska, Szwecja	Polska
Promocja kapeli młodzieżowych	Finlandia, Szkocja, Włochy	Finlandia
Slöjdmkontakt och hantverksmöten (Rzemiosło, kontakty i spotkania)	Finlandia, Szwecja	Finlandia
Drewno ma wiele zastosowań - sztuka i kreatywność	Finlandia, Estonia, Litwa, Polska, Włochy	Finlandia
Projekt rzemiosła tradycyjnego	Finlandia, Irlandia	Finlandia
Tradycyjne jarmarki	Finlandia, Włochy	Finlandia
Wspólny splot	Finlandia, Austria	Finlandia

PROJEKTY W KATEGORII: ROZWÓJ LOKALNY

À la Région - Górne Tampere & Hunsruck oraz Dolina Renu	Niemcy, Finlandia	Finlandia
Transgraniczna przedsiębiorczość Blekinge/Warmia-Mazury	Szwecja, Polska	Szwecja
Las - europejska sieć regionów leśnych	Finlandia, Szwecja, Luksemburg, Francja	Finlandia
Innowacyjna wieś	Finlandia, Estonia, Wielka Brytania	Finlandia
Wielbiciele walorów lokalnych	Estonia, Finlandia	Estonia
Transnarodowy projekt kulinarny	Finlandia, Wielka Brytania, Szwecja	Finlandia
Wioski pełne skarbów	Finlandia, Litwa, Czechy	Finlandia
Wioski bez płotów	Czechy, Finlandia	Finlandia

PROJEKTY W KATEGORII: ZASOBY I ŚRODOWISKO LOKALNE

Pszczoly i bioróżnorodność - wspólnie powstrzymajmy proces wymierania pszczół i chrońmy bioróżnorodność	Francja, Słowacja, Niemcy, Belga, Finlandia, Wielka Brytania - Walia, Dania	Finlandia
Ekoland LEADER	Finlandia, Estonia	Estonia
Leśny szlak terapeutyczny	Finlandia, Luksemburg, Szwecja, Francja	Finlandia
Nastoletni gastronomi	Francja, Wielka Brytania, Estonia	Estonia
Lokalna żywność, lokalny rozwój	Finlandia, Austria, Cypr, Irlandia, Szwecja	Finlandia
Zarządzanie połowami w jeziorach Finjasjön i Bosarpasjön. Projekt transnarodowy: rozwój metod zarządzania połowami i wykorzystanie połowów	Finlandia, Szwecja	Szwecja
RUCOP - Wsparcie zrównoważenia obszarów wiejskich poprzez współpracę	Szkocja, Szwecja	Szwecja
Tradycje żeglarskie i marynarskie	Finlandia, Estonia, Dania	Estonia
Łowiectwo transnarodowe	Szwecja, Estonia	Szwecja
Wykorzystanie lokalnych zasobów na cele budowlane i energetyczne	Finlandia, Estonia, Niemcy	Finlandia

Współpraca transnarodowa w ramach LEADER

LEADER to inicjatywa wspierana w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) środkami pochodzącymi z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, której celem jest zacieśnianie kontaktów między obszarami wiejskimi państw członkowskich Unii Europejskiej.

Współpraca w ramach LEADER przyczynia się do rozwoju obszarów wiejskich i stanowi zachętę dla lokalnych grup działania (LGD) z różnych obszarów do organizowania wspólnych działań w ramach partnerstwa, które może obejmować także inne podmioty, którym przyświeca ten sam cel. Współpraca międzyterytorialna w ramach obecnej osi LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, jest realizowana na dwa sposoby: poprzez współpracę lokalnych grup działania z różnych obszarów jednego państwa, tj. projekty wdrażane w jednym państwie członkowskim, oraz współpracę transnarodową, tj. projekty realizowane na obszarach wiejskich różnych państw członkowskich. Istnieje możliwość rozszerzenia tej współpracy na państwa stowarzyszone z UE lub inne państwa spoza UE, które realizują podobną politykę.

Dzięki współpracy transnarodowej lokalne grupy działania (LGD) działają bardziej skutecznie, zwiększają wartość swych zasobów i są bardziej kreatywne, jeśli chodzi o pomysły na aktywizację społeczności wiejskich. Współpraca ta nie polega jednak wyłącznie na wymianie doświadczeń, lecz dotyczy przede wszystkim wspólnej realizacji konkretnego projektu.

W ostatnim czasie obserwuje się znaczny wzrost znaczenia obu rodzajów współpracy dla rozwoju obszarów wiejskich w UE, a doświadczenia lat ubiegłych są najlepszym dowodem jej skuteczności.

W obecnym okresie programowania (2007-2013) w ramach osi LEADER realizuje się blisko 360 projektów współpracy, przy czym w przypadku 180 projektów, partnerem jest przynajmniej jedna LGD z regionu nordycko-bałtyckiego.

Jak w ramach współpracy nordycko-bałtyckiej KSOW doceniają współpracę transnarodową w ramach LEADER

W 2013 r. siedem KSOW z regionu nordycko-bałtyckiego, tj. z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji - zorganizowało pierwszy konkurs współpracy nordycko-bałtyckiej w ramach LEADER. Laureat konkursu, tj. najlepszy projekt, zdobywa nagrodę (Nagroda TNC).

Celem konkursu jest:

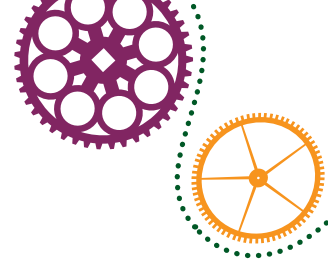
- podkreślenie znaczenia współpracy transnarodowej dla rozwoju obszarów wiejskich krajów nordycko-bałtyckich;
- docenienie i promocja dotychczasowej współpracy transnarodowej w ramach LEADER, jak również promocja największych sukcesów tej współpracy w krajach nordycko-bałtyckich;
- uświadomienie szerokiej opinii publicznej, jak wiele interesujących i różnorodnych działań można realizować na obszarach wiejskich w ramach współpracy transnarodowej między krajami nordycko-bałtyckimi;
- docenienie LGD, działających obecnie w krajach nordycko-bałtyckich, zainspirowanie wszystkich LGD do dalszego działania i współpracy transnarodowej w nowym okresie programowania 2014-2020;
- wzmocnienie roli LEADER we wspieraniu wdrażania Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Kryteria przyjmowania projektów do konkursu:

- partnerem w projekcie musi być przynajmniej jedna lokalna grupa działania z kraju należącego do obszaru nordycko-bałtyckiego;
- projekt realizowany w ramach współpracy transnarodowej LEADER musi znajdować się na liście projektów współpracy transnarodowej LEADER, zgłoszonej Komisji Europejskiej;
- projekt realizowany w ramach współpracy transnarodowej LEADER może zgłosić do konkursu lokalna grupa działania, jednostka KSOW, lub też inna organizacja.

Zdjęcia:
 Po lewej: ludowa szkoła letnia w Järvsö. Zdjęcie: Synnöve Svanström.
 Po prawej: początkująca kapela młodzieżowa w Huntly. Zdjęcie: Gerge Gunn.

Kategorie nagród:

Nagrody, o które mogą się ubiegać transnarodowe projekty współpracy w ramach LEADER, przyznawane są w pięciu kategoriach, przedstawionych poniżej, wraz z przykładowymi tematami projektów, jakie mogą być nominowane w danej kategorii:

- **MŁODZIEŻ** - projekty współpracy transnarodowej w ramach LEADER, ukazujące różnorodność działań dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich; wymiana młodzieży, obozy, festiwale i inne wydarzenia tematyczne; działania, które rozwijają przedsiębiorczość i zaangażowanie w rozwój wspólnot młodzieżowych na obszarach wiejskich.
- **TURYSTYKA** - projekty współpracy transnarodowej w ramach LEADER, rozwijające turystykę wiejską: promowanie turystyki poprzez tworzenie wspólnych marek, tożsamości lub pomysłów na promocję regionów; promocja turystyki na danym obszarze poprzez festiwale lub inne imprezy tematyczne.
- **KULTURA** - projekty współpracy transnarodowej w ramach LEADER, wspierające rozwój kultury i sztuki, rzemiosła, teatru, muzyki, tańca, folkloru lub ochrony lokalnego dziedzictwa, festiwale, wystawy lub inne wydarzenia kulturalne; badania lub publikacje w dziedzinie kultury; rozwój przedsiębiorczości w dziedzinie kultury.
- **ROZWÓJ LOKALNY** - projekty współpracy transnarodowej w ramach LEADER, które umożliwiają rozwój danego obszaru, rozwój wsi, nowe rozwiązania w zakresie świadczenia usług i w zakresie infrastruktury, lokalne wsparcie przedsiębiorczości lub dywersyfikację działalności gospodarczej i rozwój innowacyjności.
- **LOKALNE ZASOBY I ŚRODOWISKO** - projekty współpracy transnarodowej w ramach LEADER, które wykorzystują lokalne zasoby; lokalne produkty żywnościowe i łańcuchy dostaw lokalnych produktów żywnościowych; lepsze wykorzystanie surowców lokalnych; ochrona środowiska, działania na obszarach chronionych, np. rolnictwo ekologiczne, przedsiębiorstwa ekologiczne, rozwój odnawialnych lub alternatywnych źródeł energii.

Projekty współpracy transnarodowej w ramach LEADER oceniano wg następujących kryteriów:

- **Korzyści dla uczestników** - w jaki sposób organizacje uczestniczące w projekcie oraz inni interesariusze skorzystali z jego realizacji na danym obszarze? Pod uwagę brano zarówno korzyści powstałe w trakcie realizacji projektu jak i po zakończeniu jego realizacji.
- **Transnarodowa współpraca i partnerstwo** - czy wszyscy partnerzy byli w równie dużym stopniu zaangażowani w partnerstwo? Co stanowiło wartość dodaną elementów transnarodowych? Czy projekt współpracy transnarodowej LEADER obejmował inne grupy interesariuszy podczas jego realizacji lub po zakończeniu jego realizacji?
- **Poziom innowacji** - na czym polegała innowacyjność lub nowość projektu? Np. dotychczas niezrealizowane nigdzie działania, rozwiązania, rezultaty lub efekty.
- **Wpływ na rozwój regionalny** - jakie są pozytywne rezultaty realizacji projektu współpracy transnarodowej w ramach LEADER dla regionu uczestniczącego?
- **Wartość dodana** - możliwość przekazywania doświadczeń i trwałość rezultatów - co jest wartością dodaną projektu współpracy międzynarodowej w ramach LEADER? Czy inni mogą wykorzystać rezultaty lub metodologię projektu współpracy transnarodowej w ramach LEADER? Czy współpraca transnarodowa w ramach LEADER lub działania rozpoczęte podczas projektu będą kontynuowane po zakończeniu projektu?

Zdjęcia:

Str. 8 zgodnie z wskazówkami zegara:

Akcja i interakcja. Wizyta w gospodarstwie ekologicznym na Litwie. Zdjęcie: Adrius Rudokas
Umotliwienie młodzieży zachowania tradycji regionalnych w Smalininkai (Litwa)
Krowa bohaterką filmu - projekt młodzieżowy Fenix. Zdjęcie: Tania Simola

Strona 9 od góry:

Odbudowa fińskiej sauny na Węgrzech. Zdjęcie: Rieska-Leader
Wizyta w Fundacji Findhorn w Szkocji. Zdjęcie: Kim Scharafinski
Warsztaty wyplatania z wikliny. Ballinahown (Irlandia). Zdjęcie: Minna Kuronen.

Współpraca nordycko-bałtyckich Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich

Krajowe Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) powstały w każdym państwie członkowskim UE w okresie programowania 2007-2013. Punkty informacyjne LEADER, które działały jako struktury wsparcia programu LEADER w państwach członkowskich, służyły jako przykład tworzenia sieci obszarów wiejskich.

KSOW stanowią ważne na poziomie państw członkowskich ogniwo łączące krajowe urzędy administracji i organizacje zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich. Ich główną rolą jest wspieranie wdrażania i ocena polityki rozwoju obszarów wiejskich, pośrednictwo w kontaktach między różnymi interesariuszami na obszarach wiejskich oraz zapewnienie komunikacji na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim. Ponadto, głównym zadaniem KSOW jest organizowanie imprez oraz opracowywanie różnych innych narzędzi komunikacyjnych, takich jak kalendarze wydarzeń i przewodniki. Ważna jest też rola KSOW w opracowywaniu i propagowaniu dobrych praktyk.

Sąsiedzi utrzymują częstsze kontakty, stąd nowi członkowie Unii Europejskiej - Estonia, Łotwa i Litwa - zaczęły nawiązywać kontakty z bardziej doświadczonymi członkami UE - Finlandią, Szwecją i Danią. Dlatego też, niezwłocznie po utworzeniu KSOW, pojawił

się pomysł ścisłej współpracy sąsiadujących KSOW. Na początku poznawano różne struktury KSOW, różne sposoby realizacji PROW, przepisy regulujące przekazywanie środków w ramach LEADER, identyfikując podobieństwa i różnice w tym względzie pomiędzy poszczególnymi państwami. Skoncentrowano się na ustanawianiu i rozwijaniu lokalnych grup działania. Największą uwagę zwracano zawsze na nowe kwestie, takie jak rola KSOW w angażowaniu grup docelowych osi 1 i 2 lub umożliwienie współpracy transnarodowej w ramach LEADER nowym państwom członkowskim. Na spotkaniach ustalono kilka wspólnych wizyt studyjnych, rozdano zaproszenia na szereg imprez, wymieniono się pomysłami i znaleziono partnerów do wspólnej realizacji projektów. Estonia i Finlandia zorganizowały wspólne wyjazdy studyjne. Ważnym ich tematem była Strategia na rzecz Morza Bałtyckiego i wdrażanie jej priorytetów, oraz wiele innych kwestii dotyczących rozwoju obszarów wiejskich. W wielu spotkaniach uczestniczyły także krajowe sieci lokalnych grup rybackich. Kraj organizujący każde spotkanie organizował wyjazd studyjny zapoznający uczestników z obszarem, który jest wspierany w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich.

Zdjęcia:

Po lewej: Roskilde, czerwiec 2013 r.
Po prawej: Tallin, wrzesień 2011 r.

Lista spotkań nordycko-bałtyckich KSOW

- **Seinäjäki, Finlandia - 19-20 lutego 2008 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii i Szwecji
- **Jäneda, Estonia - 24-26 września 2008 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy i Szwecji
- **Åhus, Szwecja - 12-14 maja 2009 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji
- **Billund, Dania - 3-5 listopada 2009 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Niemiec, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji
- **Apšuciemš, Łotwa - 28-30 kwietnia 2010 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji
- **Haikko, Finlandia - 23-25 maja 2011 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji
- **Tallin, Estonia - 13-14 września 2011 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji. Impreza organizowana wspólnie z krajowymi sieciami lokalnych grup rybackich.
- **Wilno, Litwa - 13-14 marca 2012 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji. Impreza organizowana wspólnie z krajowymi sieciami lokalnych grup rybackich
- **Brålanda, Szwecja - 3-4 października 2012 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji.
- **Roskilde, Dania, 5-6 czerwca 2013 r.**
Uczestnicy: KSOW z Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji
- **Jurmala, Łotwa, 24 października 2013 r.**
Uczestnicy: KSOW z Estonii, Finlandii, Łotwy, Polski i Szwecji

Zdjęcia

Od góry: Brålanda, Szwecja, 3-4 października 2012 r.

Seminarium na temat strategii rozwoju Morza Bałtyckiego, Helsinki 2011 r.

Roskilde, czerwiec 2013 r.

Konferencja krajowych sieci lokalnych grup rybackich w Pärnu, czerwiec 2009 r.

PARTNER WIODĄCY - GAL Sulcis Iglesiente Capoterra e Campidano di Cagliari (Włochy)

PARTNERZY - GAL Linas Campidano (Włochy), LGD KKTM (Finlandia), GAL Sarcidano Barbagia di Seulo (Włochy), GAL Marmilla (Włochy), GAL Pays de Puisaye Forterre (Francja)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Sardynia (Włochy), Laponia (Finlandia), Burgundia (Francja)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - czerwiec 2012 r. - październik 2014 r.

BUDŻET (euro) - 150 000

KONTAKT - pani Sofia Nikka, Kierownik Projektu, Gmina Kolari

sofia.nikka@kolari.fi
www.minuntunturilappi.com

GLÓWNE ZAJĘCIA:
konkurs na najładniejsze opowiadanie, filmy krótkometrażowe, obozy młodzieżowe

Zdjęcia:
Po lewej: obóz w Laponii - wędkowanie na lodzie. Zdjęcie: Laura Vilander
W środku: obóz w Laponii, Kõngäs. Zdjęcie: Marjut Tiensuu
Po prawej: obóz w Laponii: młodzież wyrusza na wędkowanie na lodzie.
Zdjęcie: Sofia Nikka

Laponia - kraina fieldów

Laponia - kraina fieldów to międzynarodowy projekt dla młodzieży, mający na celu zbliżenie młodzieży z Finlandii, Francji i Włoch. Grupa docelowa projektu to młodzież w wieku 11-14 lat zamieszkująca Laponię, w skład której wchodzi cztery gminy: Kolari, Muonio, Enontekiö i Kittilä. Głównym zadaniem projektu jest zrealizowanie filmów krótkometrażowych na podstawie wspólnie stworzonych opowiadań. Aby umożliwić jego wykonanie, zorganizowano kilka wspólnych działań. Mimo, że projekt jest pierwszym międzynarodowym projektem współpracy na obszarze Laponii, już spotkał się on z wielką aprobatą opinii publicznej, a krajowi partnerzy projektu zainteresowani są przedłużeniem współpracy i realizacją dalszych projektów.

Projekt ma na celu umocnienie poczucia własnej wartości, samopoznanie i wzmocnienie poczucia tożsamości kulturowej młodzieży, oraz zachęcenie jej do podejmowania niezależnych działań i kontaktów z rówieśnikami z innych krajów. Pozytywne doświadczenia lat spędzonych w rodzinnej wsi zwiększą chęć powrotu młodzieży po studiach w rodzinne strony. Do największych korzyści projektu należy zaliczyć spotkania w trakcie organizowanych w ramach projektu obozów, na których młodzi Lapończycy poznali nowych przyjaciół z Włoch, Francji i lokalnych wspólnot. Międzynarodowa współpraca poprawiła także umiejętności postugiwania się językami obcymi.

Pierwszym wspólnym działaniem był konkurs na najładniejsze opowiadanie, zorganizowany na przełomie jesieni i zimy 2012 r. Naj-

lepsze trzy wypracowania przetłumaczono na język angielski i opublikowano w książce pt. *My World, Stories from the Land of My Birth [Mój kraj - opowiadania z mojej ojczyzny]* Książka, która powstała w rezultacie projektu oraz filmy zostaną przekazane lokalnym szkołom i bibliotekom.

Drugim wspólnym działaniem był trzydniowy międzynarodowy obóz młodzieży, zorganizowany pod koniec kwietnia 2013 r. Uczestniczyli w nim finaliści konkursu - wybrana młodzież z Finlandii (12), Włoch (95) i Francji (5). Tematem obozu była publikacja opowiadań w formie książki, oraz poznawanie lapońskiej kultury i stylu życia. Następnym obóz zostanie zorganizowany w październiku 2013 r. we Francji. Na obozie we Francji zostaną zaprezentowane filmy krótkometrażowe. Ostatni obóz odbędzie się na Sardynii we Włoszech w kwietniu 2014 r. Wszyscy młodzi ludzie uczestniczący w projekcie wezmą udział w warsztatach filmu krótkometrażowego, gdzie zaplanuje się realizację filmu krótkometrażowego *Lappilainen Maaimalla*.

W projekcie wzięły udział prawie wszystkie szkoły w Laponii. Dzięki niemu rozbudowano sieci i partnerstwo wśród LGD w Finlandii, Włoszech i Francji. Być może przyczyni się on do realizacji nowych wspólnych przedsięwzięć, np. w zakresie geoturystyki.

PARTNER WIODĄCY - LGD Redange-Wiltz (Luksemburg)

PARTNERZY - LGD Miselerland (Luksemburg), LGD Pays de Broc Éliande (Francja), LGD Partnerstwo Wysp Zachodniej Estonii (Estonia), LGD Region Joensuu (Finlandia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Redange (Luksemburg), Grevenmacher (Luksemburg), Becherel (Francja), Kuressaare (Estonia), Joensuu (Finlandia)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - 2011 r. - lipiec 2013 r.

BUDŻET (euro) - 418 094

KONTAKT - pani Taina Parkkulainen, Koordynator Projektu, Kontiolahti 4H Association

taina.parkkulainen@4h.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:
tydzień działań
młodzieży na rzecz
ochrony środowiska

Zdjęcia:

Po lewej: plakaty o tematyce wodnej w parku w Luksemburgu pod koniec tygodniowego obozu

W środku: uczestnicy obozu w Luksemburgu, Zdjęcia: Franka Vakkum

Po prawej: Dzień wiatru. Zdjęcie: Jane Treima

Co mi szepcze moja planeta

Co mi szepcze moja planeta to trzyletni projekt międzynarodowy dla młodzieży z Luksemburga, Francji, Estonii i Finlandii. Celem projektu jest wzrost poziomu wiedzy młodzieży o środowisku i uczulenie jej na kwestie środowiskowe.

Główne działania w projekcie polegają na organizacji tygodni działań koncentrujących się na różnych kwestiach środowiskowych, prowadzeniu grupowych badań i prezentacji. Każdy region partnerski wybierał grupę 8-10 młodych ludzi w wieku od 15 do 18 lat. Grupa badała problemy środowiskowe we wspólnie wybranej dziedzinie we własnym regionie i przedstawiała wyniki badań w formie przez siebie wybranej. Raz w roku organizowano tydzień działań poświęconych jednemu tematowi, podczas którego grupy prezentowały wyniki swojej pracy pozostałym grupom, organizowano warsztaty i badano wybrany temat z zakresu ochrony środowiska.

Tydzień działań zorganizowano pod koniec lipca w 2011, 2012 i 2013 r. W 2011 r. tydzień taki zorganizowano w Luksemburgu, a tematem była woda i oszczędzanie wody. Drugi tydzień, którego tematem był recykling, odbył się we Francji, a trzeci, poświęcony odnawialnym źródłom energii, zorganizowano w Estonii i Finlandii.

Projekt pogłębił wiedzę i wrażliwość młodzieży na problematykę ochrony środowiska. Rezultaty projektu każdej grupy zaprezentowano lokalnie w regionie danej grupy, np. w domach i szkołach młodzieży uczestniczącej w projekcie. Poprzez realizację projektu udowodniono, że kwestie środowiskowe można zaprezentować na wiele różnych sposobów. Młodzież zdobyła wiedzę o wielu istotnych aspektach ochrony środowiska, oraz zdobyła nowe narzędzia, aby móc wymieniać się doświadczeniem, wzrosło zarówno zainteresowanie kwestiami środowiskowymi, jak i motywacja do rozwoju regionalnego.

PARTNER WIODĄCY - LGD Regionu Ukmerge (Litwa)

PARTNERZY - Põlvamaa Partnerluskoogu (Estonia),
Partnerstwo Regionu Cesis (Łotwa)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - powiat Põlva (Estonia),
Cesis (Łotwa), Ukmerge (Litwa)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- wrzesień 2012 r. - grudzień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 73 973

KONTAKT - pani Klavdija Stepanova, Administrator LGD
Regionu Ukmerge

k.stepanova@ukmergesvvg.lt

Zdjęcia:

Od lewej: Radość. Litwa. Zdjęcie: Rūta Miciūtė

W środku: Wspólne śpiewanie. Litwa. Zdjęcie: Rūta Miciūtė

Po prawej: Koncert z tańcem i piosenką „Ārgake, Baltimaad” w na rynku miejskim w Ukmerge. Obóz w Ukmerge. Zdjęcie: Marko Avikson.

Młodzież dla młodzieży

GLÓWNE DZIAŁANIA:
trzy kreatywne obozy
i konferencja

Projekt Młodzież dla młodzieży ma zapobiec tendencjom migracyjnym, obserwowanym wśród młodzieży zamieszkującej obszary wiejskie w krajach bałtyckich, poprzez pokazanie młodym potencjału kulturowego i społeczno-ekonomicznego wsi, oraz zachęcenie młodych ludzi do powrotu po studiach do pracy i osiedlenia się na rodzinnych terenach. Projekt jest skierowany do mieszkańców obszarów wiejskich krajów bałtyckich w wieku 18-30 lat, którzy studiują w miastach. W trakcie trwania projektu organizowane są trzy jedynotgodniowe kreatywne obozy i konferencja.

Podczas pierwszego obozu zorganizowanego w Cesis, na Litwie, w 2012 r., młodzież uczestniczyła w różnych warsztatach, dotyczących m.in. składania wniosków o fundusze UE, samooceny, bezkrawych łów z kamerą/aparatem fotograficznym, oraz w wycieczce po Cesis. Podczas drugiego obozu, który odbył się w Ukmerge, na Litwie, w 2013 r., zorganizowano seminariami na temat umiejętności komunikacji i pracy zespołowej, oraz różne inne działania (wycieczki piesze, wyścigi kajakowe, nauka gry na perkusji, warsztaty aktorskie, terapia muzyką). Trzeci obóz zaplanowano w sierpniu

2013 r. w Põlva, w Estonii, a konferencja wieńcząca projekt ma się odbyć w Ukmerge w październiku 2013 r.

Wszystkie działania prowadzone w trakcie obozów są filmowane, a materiał filmowy posłuży jako materiał metodologiczny ilustrujący różne metody pracy z młodzieżą. Materiał ten zostanie zaprezentowany na zaplanowanej na Litwie konferencji. Projekt cieszył się wielkim uznaniem uczestników i innych stron zaangażowanych. Dzięki niemu młodzież przekonała się, jak szerokie są możliwości rozwoju lokalnej wspólnoty wiejskiej, jak dużo możliwości w zakresie poprawy umiejętności w różnych dziedzinach daje transnarodowa współpraca.

PARTNER WIODĄCY - Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry (Finlandia)

PARTNERZY - LGD Linz Land (Austria)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Ikaalinen (Finlandia), St. Marien (Austria)

CZAS TRWANIA PROJEKTU

- styczeń 2012 r. - grudzień 2012 r.

BUDŻET (euro) - 101 000

KONTAKT - Minna Nissilä, Kierownik Projektu INO Ikaalisten nuoris-orkesteri

minna.nissila@gmail.com
www.ino.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:
Wymiana doświadczeń na temat europejskiej edukacji muzycznej, wymiana doświadczeń orkiestr, warsztaty, koncerty

Zdjęcia:
Po lewej: Raine Ampuja - dyrygent Guards Band, przeprowadził warsztaty na temat muzyki Jeana Sibeliusa i warsztaty o fińskich zasadach maszerowania.
W środku: Vesa Keso, przewodniczący rady rodziców INO, prowadzi grupę na wycieczkę tradycyjną fińską łodzią kościelną (którą dawnego temu mieszkańcy całej wsi udawali się na niedzielną mszę do odległego kościoła).
Po prawej: Połączone zespoły perkusyjne INO i JSTM dały koncert w przerwie pierwszoligowego meczu pesäpallo (fińska dyscyplina sportowa). Mecz oraz koncert gry na perkusjach transmitowano na żywo w telewizji.
Wszystkie zdjęcia: Gerald Hollaus.

Pomyślne wiatry dla młodzieży

Pomyślne wiatry dla młodzieży to duży projekt dwóch partnerów - Ino ry z obszaru działania LGD Aktiivinen i orkiestrą Jung St Marien z obszaru LGD LinzLand. Projekt umożliwia wymianę doświadczeń edukacyjnych w zakresie edukacji muzycznej, wymianę orkiestr, studia kulturowe, edukację międzynarodową młodzieży oraz rozwój turystyki kulturalnej nakierowanej na muzykę. Jednym z głównych celów projektu jest zatrzymanie migracji młodzieży, a tym samym utrzymanie miejscowej wiejskiej orkiestry, której grozi rozwiązanie z powodu dzisiejszej tendencji migracji młodzieży do miast.

Grupą docelową projektu są młodzi pasjonaci muzyki i gry w orkiestrze, oraz ich rodziny. Wymiar międzynarodowy projektu ma przekonać starszą młodzież do kontynuowania realizacji swoich pasji związanych z grą w zespole muzycznym, a noclegi uczestników warsztatów międzynarodowych u rodzin ułatwiają zawiązywanie przyjaźni między wszystkimi uczestnikami projektu. W projekcie wykorzystywano Facebook i inne media społecznościowe, a uczestnicy nawiązali długotrwałe kontakty. Materiał o projekcie wyemi-

towała fińska telewizja, a reklama projektu pojawiła się także na największym festiwalu muzyki akordeonowej w Skandynawii - Sata Häme Soi-Festival.

Realizacja projektu zaowocowała powołaniem do życia orkiestry dorosłych, ponieważ niektórzy młodzi zdecydowali się zostać, zamieszkać i studiować w okolicy Ikaalinen. Dzięki projektowi rozszerzyła się oferta kulturalna w postaci darmowych koncertów w ramach warsztatów organizowanych na obu obszarach partnerskich. Dzięki realizacji projektu zawiązano trwałą współpracę. W 2013 r. w Austrii zaplanowano pierwszy publiczny koncert muzyki fińskiej.

PARTNER WIODĄCY - LGD Redange-Wiltz (Luksemburg)

PARTNERZY - LGD Urfahr-West (Austria), LGD Oststeirisches Kernland (Austria), LGD Stowarzyszenie Raplamaa (Estonia), LGD Regionu Joensuu (Finlandia), LGD Central Karelian Jetina (Finlandia), LGD Valle Umbra e Sibillini (Włochy)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Eschdorf (Luksemburg), Puchenau (Austria), Kaindorf (Austria), Rapla (Estonia), Joensuu (Finlandia), Kitee (Finlandia), Foligno (Włochy)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- wrzesień 2010 r. - wrzesień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 718 607

KONTAKT - pan Esko Lehto, Kierownik Projektu, LGD Central Karelian Jetina & LGD Regionu Joensuu

esko.lehto@joensuu-leader.net
www.cultrips.org

Zdjęcia:
Po lewej: Warsztat pieczenia placzków karelskich w wiosce Varpasalo. Varpasalo, Rääkkylä, Finlandia. Zdjęcie: Tanja Airaksinen
W środku: Wycieczka na jezioro Pyhäjärvi. Suita, Kesälahti, Finlandia. Zdjęcie: Tanja Airaksinen
Po prawej: Wycieczka CULTrips do Rapla. Wyrób gwoździ w kuźni w Puraviku. Zdjęcie: Reinhard Nimmervoll.

CULTrips - nowa koncepcja europejskiej agroturystyki społeczno-kulturowej

GLÓWNE ZADANIA:
 rozwój koncepcji turystyki społeczno-kulturowej, wycieczki szkoleniowe, wykłady, kursy

Ideą projektu jest rozwój alternatywy dla głównego nurtu turystyki w regionach leżących poza zasięgiem turystyki masowej; pomysł ten obejmuje zrównoważone podejście do turystyki, w postaci turystyki społeczno-kulturowej, opartej na kreatywności i poznawaniu odwiedzanych społeczności. Działalność CULTrips to przede wszystkim działania na poziomie lokalnym, zmierzające do rozwoju turystyki społeczno-kulturowej. Podczas realizacji projektu opracowano nową koncepcję turystyki społeczno-kulturowej; zorganizowano sześć wycieczek szkoleniowych i inne działania, w wyniku których powstał podręcznik rozwoju turystyki społeczno-kulturowej. Główną grupą docelową tego projektu jest szeroki krąg wspólnot lokalnych.

Działania przeprowadzone w trakcie projektu obejmowały: zorganizowanie wspólnej międzynarodowej sesji szkoleniowej dla przewodników turystyki społeczno-kulturowej, eksperckie wykłady na temat lokalnej historii i kultury, kursy języka angielskiego, badania regionalne, lokalne wycieczki pilotowe, itp.

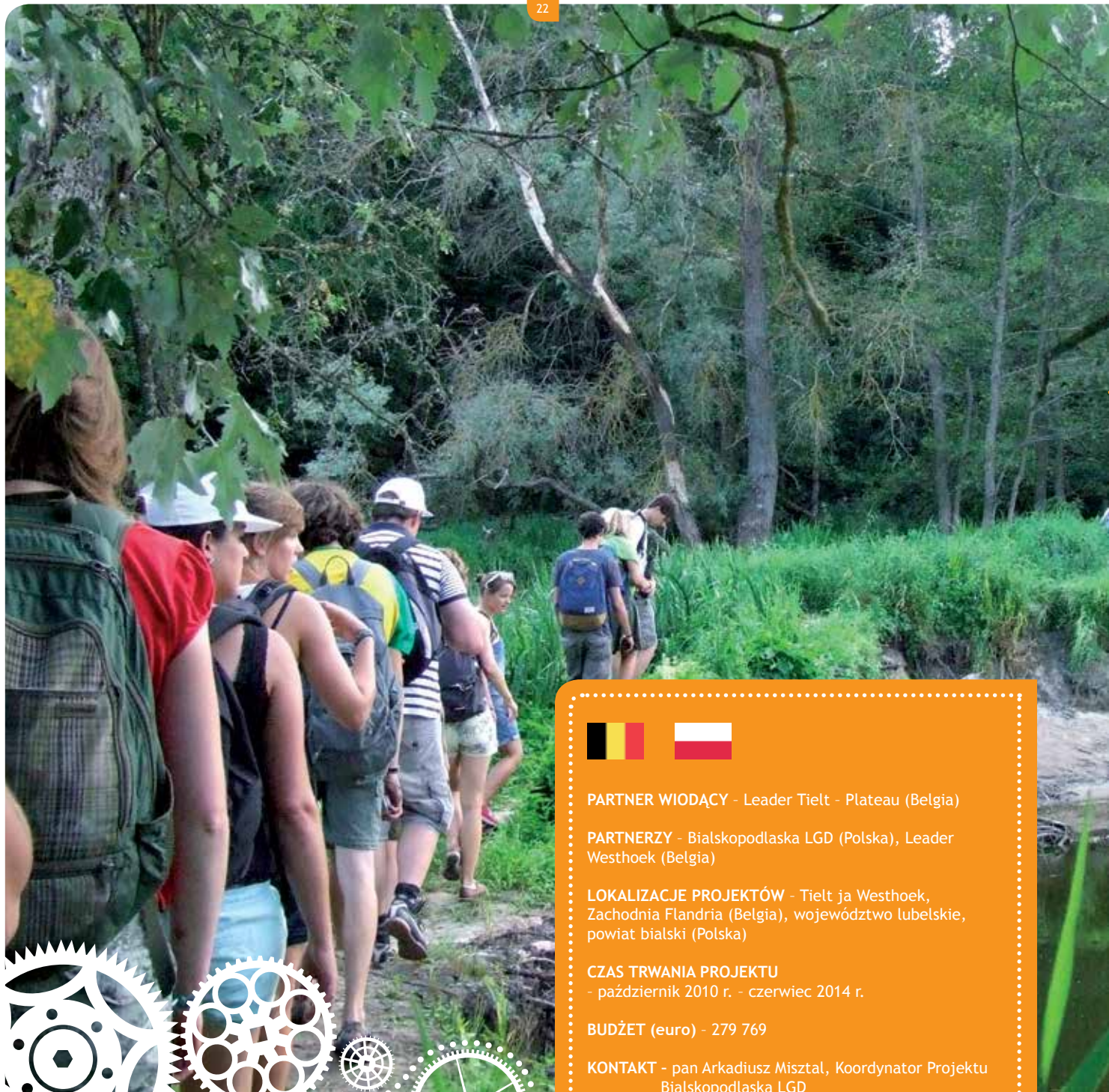
Główną metodą realizacji projektu była praktyczna nauka, dlatego też siedmiu partnerów projektu zorganizowało wycieczki szkoleniowe/pilotowe oraz opracowało główne zasady nowej koncepcji tur-

ystyki. Wycieczki pilotowe zorganizowano wokół różnych tematów przewodnich, takich jak: krajobraz i energia w Luksemburgu, architektura i dziedzictwo kulinarne Górnej Austrii, warsztaty gry na kantele (instrument muzyczny) i nauka pieczenia placzka karelskiego w Finlandii, zbieranie trufli we Włoszech i dmuchanie szkła w Estonii.

W rezultacie projektu przeszkolono 35 lokalnych przewodników, którzy zdobyli nową wiedzę i doświadczenie międzynarodowe w rozwoju turystyki społeczno-kulturowej. Ponadto, umocniła się tożsamość lokalna, a przeszkoleni przewodnicy lokalni są teraz głównymi animatorami prężnie rozwijającej się turystyki społeczno-kulturowej w swoich regionach.

PARTNER WIODĄCY - Leader Tielt - Plateau (Belgia)

PARTNERZY - Białkopodlaska LGD (Polska), Leader Westhoek (Belgia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Tielt ja Westhoek, Zachodnia Flandria (Belgia), województwo lubelskie, powiat białski (Polska)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- październik 2010 r. - czerwiec 2014 r.

BUDŻET (euro) - 279 769

KONTAKT - pan Arkadiusz Misztal, Koordynator Projektu Białkopodlaska LGD

a.misztal@blgd.eu

GŁÓWNE DZIAŁANIA:

Tworzenie rowerowych szlaków turystycznych, wyjazdy studyjne, wymiana młodzieży

Zdjęcia:

Z lewej: wycieczka pieszo-rowerowa w okolicach rzeki Bug. Zdjęcie: Wiesław Bylina.
W środku: partnerzy z Polski i Belgii współpracują podczas pokazu ginających zawodów. Sławatycze. Zdjęcie: Agnieszka Kazimierska
Po prawej: młodzież belgijska z wizytą w Polsce w ramach wymiany. Zdjęcie: Arkadiusz Misztal.

Rozwój turystyki rowerowej - projekt TEAM

Jednym z głównych sektorów turystyki w Belgii jest turystyka rowerowa, wymagająca prostego rozwiązania w postaci oznaczenia szlaków, oraz współpracy lokalnych gmin i organizacji pozarządowych. Ponieważ Polska chciała skorzystać z doświadczeń Belgii w tej dziedzinie, opracowano projekt TEAM. Celem projektu było przekazanie dobrych praktyk, w rezultacie czego w Polsce powstało ponad 1000 km szlaków rowerowych opartych na systemie funkcjonującym w Zachodniej Flandrii. Partnerami projektu byli różni interesariusze: młodzież, władze regionu, członkowie organizacji pozarządowych i przedsiębiorcy.

Wśród działań zorganizowanych w ramach projektu należy wymienić zorganizowaną w Polsce konferencję na temat zarządzania regionem, wizytę studyjną polskich władz samorządowych w Belgii, oznaczenia szlaków rowerowych, obustronną wymianę młodzieży, spotkania z władzami gmin i członkami organizacji pozarządowych. Wymieniono się doświadczeniami, które zaowocowały przeniesieniem pewnych rozwiązań z Belgii na grunt polski, co stworzyło wartość dodaną w postaci utworzenia spójnego nowego systemu zna-

kowania szlaków rowerowych w Polsce, zwiększając tym samym znacznie liczbę potencjalnych użytkowników. Działania podjęte w projekcie będą kontynuowane i rozszerzone w przyszłości o budowę systemu szlaków i opracowanie form współpracy dla nowo ustanowionego Domu Regionów.

Pozytywne rezultaty projektu dla Białkopodlaskiej LGD obejmują uzyskanie szerokiego doświadczenia we współpracy międzynarodowej i nawiązanie stosunków handlowych z krajami Beneluksu. Co więcej, LGD zyskała nowych partnerów z Niemiec, Francji, Hiszpanii, Włoch i Rumunii na potrzeby realizacji przyszłych projektów.

PARTNER WIODĄCY - LGD Karhuseutu ry (Finlandia)

PARTNERZY - LGD Abaúj Leader Egyesület (Węgry), LGD Hebrydy Zewnętrzne LEADER; Stowarzyszenie Turystyki na Hebrydach Zewnętrznych (Szkocja). LGD Pays Boulonnais (Francja), LGD Coast, Woods, Wetlands & Waterways; Yorkshire Wildlife Trust (Anglia). LGD Adirn (Portugalia), Ami Ribeirão (Republika Zielonego Przylądka)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Region Satakunta (Finlandia), Region Abauj (Węgry) Hebrydy Zewnętrzne (Szkocja), obszar Boulonnais (Francja), Yorkshire (Anglia), obszar Tomar (Portugalia), Wyspa Saint Anton (Republika Zielonego Przylądka)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- luty 2012 r. - w trakcie realizacji

BUDŻET (euro) - 728 573

KONTAKT - pani Jaana Mälkki, Koordynator. LGD Karhuseutu ry

jaana.malkki@karhuseutu.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:
 Konferencje na temat
 turystyki przyrodniczej/
 kulturalnej
 Produkty turystyki
 przyrodniczej/kulturalnej
 Marketingowa strona
 internetowa

Zdjęcia:
 Po lewej: obserwacja ptaków, Anglia. Zdjęcie: Santuu Ahlman.
 W środku: chata Golden Eye Eagle do obserwowania ptaków, Szkocja, Zdjęcie: Cliff Webb.
 Po prawej: wielbiciele przyrody, Szkocja, Hebridy Zewnętrzne Zdjęcie: Jaana Mäikki.

Projekt rozwoju turystyki przyrodniczej

Projekt podejmuje wyzwanie związane z trwającym kryzysem gospodarczym, poprzez promocję turystycznych zasobów przyrodniczych i kulturowych obszarów wiejskich oraz promocję tzw. odpowiedzialnej turystyki. Celem projektu jest, by każdy obszar zorganizował konferencję poświęconą turystyce przyrodniczej/kulturowej oraz przekazywaniu najlepszych praktyk i doświadczeń dotyczących turystyki, sieciowania i turystyki lokalnej. Grupę docelową tworzy każdy podmiot zaangażowany w turystykę, zwłaszcza mikro-przedsiębiorstwa zarządzane przez kobiety, wspólnoty lokalne i młodzież.

Pierwszą konferencję w ramach projektu zorganizowano w Yorkshire, koncentrując się na omówieniu tego, w jaki sposób turystyka przyrodnicza może stymulować wzrost gospodarczy, w jaki sposób wykorzystywać dziką przyrodę w marketingu turystyki oraz jak wykorzystywać Internet/media społecznościowe do budowania nowych rynków. Druga konferencja zorganizowana na Hebrydach umożliwiła spotkanie się przedstawicielom 160 lokalnych przedsiębiorstw i nawiązanie kontaktów z uczestniczącymi w konferencji lokalnymi grupami działania.

Poza tym, działania w ramach projektu obejmują: rozwój strony internetowej, przyjęcie programu działań w ramach wymiany przy-

rodniczo/kulturowej, organizację konferencji o turystyce przyrodniczej, rozwój i promocję produktów turystycznych opartych na turystyce przyrodniczej/kulturowej, opracowanie tematów pomocnych w promocji obszaru.

W rezultacie realizacji projektu przedsiębiorstwa turystyczne są bardziej świadome tego, co dany obszar może zaoferować przyjeźdźcom. Projekt spowodował powstanie wielu nowych przedsiębiorstw, a 220 małych przedsiębiorstw bardziej aktywnie zaangażowało się w sektor turystyczny. Partnerzy przekazywali sobie wzajemne doświadczenia i aktywnie poszukiwali dróg dalszego rozwoju projektu i nowych produktów. Na obszarze lokalnej grupy działania zaangażowanie lokalnych przedsiębiorstw zwiększyło się z 90 do 250, LGD z innego obszaru jest zainteresowana przyjęciem podobnego modelu partnerstwa, jedna LGD opracowała znak jakości Puffin.

PARTNER WIODĄCY - LGD Outokaira tuottamhan (Finlandia)

PARTNERZY - LGD Mare Boreale (Szwecja)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Tornio (Finlandia),
Haparanda (Szwecja)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - listopad 2010 r. - luty 2013 r.

BUDŻET (euro) - 153 550 euro

KONTAKT - pan Hannu Alatalo, Kierownik Projektu
Mustaparta Väärtit ry

hannu.alatalo@pp.inet.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:
wspólny znak towarowy
i miejsce sprzedaży, grupa
teatralna, przedstawienia
muzyczne, współpraca
przedsiębiorstw

Zdjęcia:
Po lewej: Teatr Mustaparta z wizytą w Visby, Szwecja. Zdjęcie: Esa Rautiainen.
W środku: Kolekcja ubrań zimowych Mustaparta. Juoksengi, Szwecja. Zdjęcie: Kenneth Mikko.
Po prawej: logo Mustaparta

Archipelag Mustaparta i Dolina Tornio

Dolina Tornio to fińsko-szwedzki obszar przygraniczny o wspólnej historii i tradycjach kulturowych, odwiedzany co roku przez trzy miliony turystów robiących tu zakupy. Korzenie tego międzynarodowego projektu rozwoju przedsiębiorczości sięgają XVIII wieku, kiedy to Finlandia i Szwecja były jednym krajem, a Tornio i Haparanda były jednym miastem. Historycznym bohaterem tego regionu był Iisakki Mustaparta (Izaak Czarnobrody). To właśnie historia jego życia posłużyła do opracowania kulturowego produktu turystycznego. Celem projektu jest stworzenie możliwości do rozwoju współpracy w dziedzinie przedsiębiorczości w obu miastach oraz rozszerzenie oferty turystycznej regionu.

Stworzono wspólny znak towarowy Mustaparta. Wspólnie zorganizowano szereg różnych imprez, w tym sztukę teatralną opartą na kanwie książki o Iisakki Mustaparta, programy muzyczne stworzone w oparciu o historię jego życia, kolekcję ubrań zimowych Mustaparta. Powstał wspólny rynek, na którym przedsiębiorcy sprzedają swoje produkty, a aktorzy bawią turystów na wolnym powietrzu. Indywidualne działania realizowane w ramach projektu w Finlandii

obejmują przekład szwedzkiej powieści o Iisakki Mustaparta na język fiński, oraz przekład dialogów z powieści na lokalny język meänkieli. Do restauracji w Dolinie Tornio wprowadzono piwo Mustaparta. Utworzono grupę teatralną Mustaparta. W szwedzkiej wiosce Nikkala latem organizowany jest jarmark.

Dolina Tornio oraz wchodzące w jej skład wioski i miasta zostały wypromowane dzięki projektowi. Lokalne społeczności w obu krajach poznały się bliżej i poznały bliżej swoje wspólne korzenie kulturowe. Interesariusze mogą sprzedawać swoje produkty ze znakiem Mustaparta. Fińscy i szwedzcy przedsiębiorcy mogą wspólnie opracowywać produkty.

PARTNER WIODĄCY - LGD Karhuseutu (Finlandia)

PARTNERZY - Rada Współpracy Jõgevamaa (Estonia) LGD Darišim paši! (Łotwa)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Kokemägi (Finlandia), powiat Jõgeva (Estonia), Kuldīga, Skrunda (Łotwa)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - maj 2011 r. - grudzień 2012 r.

BUDŻET (euro) - 91 257 euro

KONTAKT - pani Hanna Hakala-Rosu, Koordynator Projektu Juustolan Käsityöläiset ry

hanna.hakala@varjaamo.inet.fi

Zdjęcia:

Po lewej: warsztaty pod gołym niebem na dziedzińcu zamku Põltsamaa. Zdjęcie: Hanna Hakala-Rosu.

W środku: Seminarium w Skrunda. Zdjęcie: Kaire Sardis

Po prawej: Warsztaty robienia patchworków w Põltsamaa. Zdjęcie: Hanna Hakala-Rosu.

Rękodzieło

GLÓWNE DZIAŁANIA:

warsztaty, wystawy
rękodzieła i jarmarki

Cele projektu obejmują: rozwój sieci partnerów i przedsiębiorców rękodzielniczych, wymiana know-how z dziedziny rękodzielnicstwa między regionami, wymiana idei, wyrób i sprzedaż rękodzieła, popularyzacja kultury rękodzieła. Projekt ma na celu umożliwienie lokalnym rękodzielnikom nawiązania trwałych kontaktów międzynarodowych. Głównym powodem zorganizowania projektu była wzajemna chęć partnerów do uczenia się nowych rzeczy oraz przekazania swojej wiedzy młodszym generacjom, a co za tym idzie - podtrzymania w ten sposób tradycji, stworzenia nowych rodzajów partnerstwa i propagowania rękodzielnicstwa.

W ramach projektu odbyło się pięć większych wspólnych transnarodowych imprez oraz dwa specjalne jarmarki bożonarodzeniowe. Każdej imprezie towarzyszyły warsztaty dla uczestników projektu oraz dla publiczności, wystawy rękodzieła i jarmarki. Imprezy zorganizowano wokół czterech tematów przewodnich: tkactwa, szyci, delkowania, patchworku i strojów ludowych.

Najważniejszym rezultatem projektu jest przekazywanie, a tym samym podtrzymywanie żywej lokalnej tradycji rękodzielnicstwa. W projekcie uczestniczyło ok. 70 rękodzielniczek z trzech krajów, a w warsztatach wzięło udział ok. 350 dzieci i dorosłych. Powstały nowe partnerstwa między estońskimi, lotewskimi i fińskimi rękodzielniczkami. Co więcej, ożyły także relacje na poziomie gminnym; powiązania między Põltsamaa, Kokemäki i Skrunda istniały już przed realizacją projektu, lecz obecnie uczestnictwo rękodzielniczek w każdej regionalnej imprezie kulturalnej jest już tradycyjnie oczekiwane. Projekt zaowocował podpisaniem umowy współpracy miast bliźniaczych między Skrunda i Kokemäki.

PARTNER WIODĄCY - LGD Stowarzyszenie Zatoki Pärnu (Estonia)

PARTNERZY - LGD Karhuseutu (Finlandia), LGD „Darišim pašil” (Łotwa), LGD Pays Ruthénois (Francja), LGD ADRITEM i LGD ADIRN (Portugalia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Region Pärnu (Estonia), Region Satakunta (Finlandia), Region Kurzeme (Łotwa), Aveyron, Midi-Pyrénées (Francja), Region Aveiro i Ribatejo Norte (Portugalia)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - maj 2012 r. - październik 2013 r.

BUDŻET (euro) - 287 959

KONTAKT - pan Toomas Abel, Koordynator Projektu, LGD Stowarzyszenie Zatoki Pärnu

toomas.abel@haademeeste.ee
www.hansamarkkinat.fi

Zdjęcia:

Po lewej: francuski tokarz i burmistrz Sauveterre-de-Rouergue René Mouysset podczas dni hanzeatyckich w Pärnu.

W środku: estońscy i francuscy artyści pracujący wspólnie w Sauveterre-de-Rouergue, Francja.

Po prawej: procesja na średniowiecznym festiwalu hanzeatyckim w Ulvila.

Wszystkie zdjęcia autorstwa Toomas Abela.

Festiwale kultury średniowiecza

GŁÓWNE DZIAŁANIA:

przygotowanie
i organizacja festiwali
kultury średniowiecznej

Głównym celem projektu jest rozszerzenie działania wspólnot wiejskich przekazujących tradycje średniowiecza między partnerami z różnych regionów Europy, posiadających bogatą spuściznę średniowieczną (Portugalia, Francja) oraz tymi, którzy dopiero zgłębiają tę dziedzinę (Estonia, Finlandia, Łotwa). Grupy docelowe projektu to organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, ochotnicy, grupy rekonstrukcyjne, oraz organizacje młodzieżowe w regionach LGD.

Działania w projekcie obejmują: przygotowanie i organizację festiwali - studia dotyczące tradycji i kultury, warsztaty strojów średniowiecznych, warsztaty średniowiecznego rękodzieła, przyjmowanie partnerów i odwiedzanie festiwali partnerów i dzielenie się innowacyjnymi i atrakcyjnymi pomysłami, średniowieczne obozy i bankiety animowane przez muzyków i aktorów, seminaria dotyczące tradycji, historii i kultury. W 2012 r. zorganizowano następujące festiwale: Dni hanzy w Pärnu (Estonia), festiwal średniowieczny w Kuldiga (Łotwa), średniowieczny festiwal hanzeatycki w Ulvila, festiwal kultury średniowiecza w Santa Maria da Feira (Portugalia), natomiast w 2013 odbyły się: Festa Templaria w Tomar (Portugalia), Medievafolies w Sauveterre-de-Rouergue (Francja), oraz średniowieczny festiwal hanzeatycki w Ulvila (Finlandia).

Projekt przyczynił się do pogłębienia wiedzy o tradycjach europejskiego średniowiecza. Partnerzy bałtyccy i nordyccy dowiedzieli się, jak bardzo popularna jest tematyka średniowiecza w Europie Zachodniej, oraz zgłębili wiele możliwości oferowania specjalnie opracowanych produktów i organizowania przedstawień dla dużych widowni. Przekazywanie tradycji średniowiecznej pomaga uczestnikom lepiej zrozumieć rolę Europy Zachodniej w kształtowaniu historii naszego kontynentu. Projekt poszerzył horyzonty mieszkańców obszarów wiejskich, w tym młodzieży, pokazując nowatorskie pomysły na generowanie dochodów pozarolniczych oraz tworzenie tymczasowych lub sezonowych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

PARTNER WIODĄCY - LGD Piceno (Włochy)

PARTNERZY - LGD Sibilla (Włochy),
LGD Oulujärvi Leader (Finlandia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Region Marche (Włochy),
Region Kainuu, Paltamo (Finlandia)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - maj 2012 r. - kwiecień 2014 r.

BUDŻET (euro) - 157 663

KONTAKT - Pani Anna Huusko, Kierownik Projektu, LGD
Oulujärvi Leader

anna.huusko@oulujarvileader.com
www.ekomuseo.blogspot.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:

Stworzenie mapy wspólnotowych tradycji, wspólna strona internetowa, szkolenia dla uczniów szkół

Zdjęcia:

Po lewej: nauka robienia tradycyjnego ogrodzenia w Melalahti. Zdjęcie: Seppo Harkönen,

W środku: Mur Zapomnianych Słów w Raggiolo, we Włoszech. Zdjęcie: Anna Huusko.

Po prawej: Studenci pomagają w pracach polowych w Melalahti. Zdjęcie: Anna Huusko.

Ekomuzeum - od wspomnień do przyszłości

Kluczową ideą projektu jest tworzenie wspólnoty i przyszłości na podbudowie tradycji, poprzez angażowanie młodzieży i ludzi starszych w rozwój wsi. We wszystkich obszarach partnerskich istniała silna potrzeba stworzenia rozwiązań, dzięki którym wieś tętniłaby życiem. Grupy docelowe w projekcie to ludzie starsi, którzy dużo wiedzą o przeszłości oraz młodzi, którzy dzięki znajomości lokalnych tradycji dostrzegają i doceniają uroki życia w swej rodzinnej wsi.

Głównym wspólnym działaniem projektu jest stworzenie mapy wspólnoty lokalnej. Najpierw zidentyfikowano miejsca i zdarzenia historyczne, które są ważne dla mieszkańców, po czym umieszczono je na mapie. Mapy powstają we współpracy z lokalnymi mieszkańcami i uczniami szkół ponadpodstawowych, którzy zaprojektowali unikalne symbole i stworzyli rysunki w oparciu o stare fotografie. Uczniowie dowiedzieli się także, jak powstaje chleb, począwszy od stadium wysiewu zboża, do etapu zakupu gotowego bochenka, uczestniczyli w kursie przygotowywania tradycyjnych dań regionalnych, oraz nakręcili film i zrobili wiele fotografii związanych z tematem chleba, które posłużyły im do stworzenia specjalnego bloga

tematycznego. Podczas realizacji projektu uczniowie dowiedzieli się także o tradycyjnych sposobach pracy na wsi i postanowili zorganizować konkurs „zdumiewający wyścig”, który będzie przeprowadzony po raz pierwszy jesienią przyszłego roku.

Partnerzy projektu tworzą wspólny portal internetowy, który zostanie udostępniony dla każdego europejskiego ekomuzeum. Współpraca między szkołami i stowarzyszeniami wiejskimi stała się bardziej efektywna. Projekt pomaga w lepszym koordynowaniu gromadzenia informacji o tradycji różnych obszarów. Podczas realizacji projektu na wsiach rozpoczęto organizowanie wieczorów tradycji, na których można wysłuchać ciekawych opowieści o historii danego obszaru.

PARTNER WIODĄCY - LGD Aktiivinen
Pohjois-Satakunta ry (Finlandia)

PARTNERZY - LGD Valle Umbra e Sibillini (Włochy)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Satakunta (Finlandia),
Umbria (Włochy)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- kwiecień 2012 r. - grudzień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 64 700

KONTAKT - Pani Krista Antilla, Koordynator Międzynarodowy
LGD Aktiivinen Pohjois-Satakunta

krista.antila@kankaanpaa.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:
tradycyjne widowiska
jarmarczne, zbieranie
dziedzictwa kulturalnego,
film o dziedzictwie
kulturalnym

Zdjęcia:
Po lewej: dzieci ze szkoły Kantti na jarmarku bożonarodzeniowym w Spoleto. Zdjęcie: Iiri-Maija Kotvuajärvi-Vitala.
W środku: Grupa włoska w parku przyrodniczym Kauhaneva. Zdjęcie: Krista Antila
Po prawej: Włoska muzyka tradycyjna na jarmarku Karviapäivät. Zdjęcie: Iiri-Maija Kotvuajärvi-Vitala.

Tradycyjne jarmarki

Projekt koncentruje się na ożywieniu starych wiejskich tradycji i widowisk jarmarcznych poprzez ich unowocześnienie i umożliwienie międzykulturowej i przedsiębiorczej wymiany między Finlandią i Włochami. W projekt zaangażowana jest ludność z wszystkich grup wiekowych. Gminne projekty wymiany kulturalnej na wielką skalę wdrażano wyłącznie dzięki fińskim wolontariuszom. Celem projektu jest umożliwienie różnego rodzaju wymiany kulturowej w różnych sektorach działalności na obszarach wiejskich.

Tematy projektu obejmują: pracę z dziedzictwem kulturalnym, ochronę zanikających walorów kulturowych, wymianę wiedzy między generacjami, promocję turystyki, jarmarki, promocję pracy na rzecz rozwoju kultury gminnej oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Jednym z rezultatów projektu był film nakręcony przez szkołę Karvia Kantii, na temat tego, jak pracowano w przeszłości. Film został zaprezentowany we Włoszech i w Karwia. Włosi zaś zebrali zanikające tradycje i pieśni z obszaru Spoleto. Pieśni zebrane od starszych mieszkańców nagranych na DVD etnograficzny

zespół muzyczny Socjeta di Musici. Pierwsza prezentacja pierwszej części materiałów odbyła się w 2012 r. na wiejskim jarmarku w Karvia. Powstało wiele różnych materiałów promocyjnych i fotograficznych, które wykorzystano podczas licznych imprez.

Projekt zaowocował wieloma korzyściami: zebrano tradycje i inne elementy lokalnego dziedzictwa kulturalnego, promowano pracę wolontariacką, życia kulturalne i przedsiębiorczość, tworzenie nowych możliwości współpracy. Dzięki projektowi obszar północnego Satakunta i region Satakunta bezpłatnie wypromował się we Włoszech jako region turystyczny.

PARTNER WIODĄCY - LGD Hunsrück (Niemcy)

PARTNERZY - LGD PoKo ry (Finlandia), LGD Welterbe Oberes Mittelrheintal (Niemcy)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Hunsrück i dolina górnego i środkowego Renu (Niemcy), Północna Pirkanmaa, Górne Tampere (Finlandia)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - czerwiec 2010 r. - marzec 2012 r.

BUDŻET (euro) - 109 300

KONTAKT - Pani Anu Schuoler, Koordynator Projektu LGD PoKo ry

anu.schuoler@pokory.fi
www.fin-ger-net.eu

GLÓWNE DZIAŁANIA:

warsztaty, degustacje,
wymiana szefów kuchni,
strona internetowa dla
młodzieży, współpraca
gospodyń wiejskich

Zdjęcia:

Po lewej: À la région w Kastellaun (Niemcy). Zdjęcie: Werner Dupuis.
W środku: noc czarownic w Ruovesi (Finlandia). Zdjęcie: Anu Schuoler.

Po prawej: niemieckie gospodynie wiejskie wędrują na lodzie w Ruovesi (Finlandia). Zdjęcie: Gerlinde Sagel.

À la région - Górne Tampere i Hunsruck oraz Dolina Renu

À la région - Górne Tampere & Hunsrück oraz dolina Renu to projekt między LGD z Finlandii i dwiema LGD z Niemiec, którego celem jest rozwój obszarów wiejskich i działania zrównoważone. Celem projektu jest także podniesienie poziomu wiedzy o działaniach międzynarodowych i sieciach wsparcia, co ma zaowocować nawiązaniem stałych kontaktów i współpracy. Grupy docelowe projektu to przedsiębiorcy z branży turystycznej, rzemieślniczej i gastronomicznej, studenci i szkoły, organizacje młodzieżowe i działacze wiejscy.

W trakcie realizacji projektu zorganizowano cztery warsztaty, na których uczestnicy dyskutowali na temat możliwości współpracy i konkretnych pomysłów na projekty. Pierwsze warsztaty odbyły się na terenie LGD Hunsrück, a ich tematem była turystyka i edukacja, drugie warsztaty na terenie LGD PoKo ry dotyczyły turystyki, edukacji i gastronomii, trzecie i czwarte zorganizowano na terenie LGD Welterbe Oberes Mittelrheintal dla gospodyń wiejskich na temat współpracy gospodyń wiejskich i organizacji gospodyń wiejskich.

Ponadto, regionalni interesariusze uczestniczyli w lokalnych jarmarkach, festiwalach i seminariach zorganizowanych na obszarze współpracy. Stworzono także stronę internetową Fin-Ger-Net, na

której publikowane są krótkie teksty i zdjęcia na temat warsztatów i imprez odbywających się w ramach projektu. Zorganizowano degustacje i wymiany szefów kuchni, jak również rozpoczęto realizację specjalnego projektu edukacyjnego „Fin-Ger-Mail”, opracowanego przez nauczycieli angielskiego ze szkoły średniej w Mantta-Vilppula (Finlandia). Pomysł polega na korespondowaniu ze sobą w języku angielskim uczniów z Kirchberg (Niemcy) i Vibrat (Finlandia), którzy przesyłają sobie e-maile dotyczące różnych tematów, jak np. „moje miasto”, lub „moje hobby”.

Uczestnicy projektu nauczyli się wiele i zebrali dużo nowych pomysłów. Zorganizowane w trakcie projektu jarmarki i imprezy stanowią wartość dodaną dla stowarzyszeń i przedsiębiorców.

PARTNER WIODĄCY - LGD Karhuseutu (Finlandia)

PARTNERZY - LGD okręgu Kowno (Litwa), LGD Zálábí, LGD Řičansko, LGD Krajina srdce i LGD Podlipansko (Czechy)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Ulvila (Finlandia), okręg Kowno (Litwa), Týnec nad Labem, Řičany, regiony południowe i środkowe (Czechy)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - styczeń 2012 - listopad 2013 r.

BUDŻET (euro) - 224 929

KONTAKT - pani Rosanna Telaranta, Kierownik Projektu, miasto Ulvilan

rosanna.telaranta@ulvila.fi
www.teemaruukit.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:

festiwale
rzemieśnicze
na obszarach
partnerskich LGD

Zdjęcia:

Od lewej: tańce ludowe na Litwie
W środku: festiwal kowalstwa, konkurs kowali, Finlandia
Po prawej: nauka tkactwa i gobelinarstwa na Litwie
Wszystkie zdjęcia autorstwa Rosanny Telaranta.

Wioski pełne skarbów

Wioski pełne skarbów to międzynarodowy projekt, którego głównym celem jest promocja znajomości kultury obszarów wiejskich i rozwój turystyki wiejskiej. Na obszarach partnerów organizowane są różne festiwale, tworząc okazje do wymiany rzemieślników i organizowania warsztatów lokalnego rzemiosła tradycyjnego i lokalnej kuchni. Projekt jest dobrą okazją do rozwoju turystyki i pogłębienia wiedzy o dziedzictwie kulturowym. Projekt jest adresowany w szczególności do lokalnych mieszkańców i młodzieży. Międzynarodowy wymiar projektu pomaga w organizacji imprez, nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych i sprzyja okazji do rozwoju międzynarodowej turystyki.

W czasie realizacji projektu zorganizowano kilka festiwali: festiwal kowalstwa w Finlandii w 2012 r., w trakcie którego zorganizowano konkurs kowali i warsztaty rzemiosła tradycyjnego; w październiku Finlandia i Litwa uczestniczyły w festiwalu jabłek w Řičansko w Czechach, na którym Finowie zorganizowali warsztaty na temat wypieku chleba żytniego, placka karelskiego, wyszywanek wikingów i produkcji świec zapachowych. W maju 2013 r. w Finlandii odbył się wielkanocny festiwal kowalstwa artystycznego, który odwiedziło 700 gości w ciągu 4 godzin. W maju 2013 r. międzynarodowy festiwal kowalstwa artystycznego zorganizowano na Litwie.

Dzięki projektowi wzrósł ruch turystyczny na obszar Leineperi, znany z kowalstwa artystycznego, przedłużając tym samym sezon turystyczny. Imprezy te były dużym sukcesem, więc przewidyuje się ich kolejne edycje. Projekt pomógł wypracować sposób przyciągnięcia młodzieży na tego typu festiwale, m.in. poprzez organizowanie pokazów kukielkowych i biegów *parkour*, które stają się coraz popularniejsze. Jeden z planów dalszych projektów przewiduje stworzenie jednolitych kostiumów dla aktorów Leineperi oraz zorganizowanie turystyki do Leineperi wokół tematu kowalstwa artystycznego.

PARTNER WIODĄCY - Centrum Rozwoju
(LGD Arenduskoda, Estonia)

PARTNERZY - LGD Stowarzyszenie Rozwoju Sepra
(Finlandia) LGD Pohjois-Kymen Kasvu (Finlandia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - obszar LGD Arenduskoda
(Estonia), obszar LGD Sepra i LGD Kasvun (Finlandia)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - sierpień 2011 - sierpień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 193 037

KONTAKT - Pani Eha Paas, Lider Projektu,
LGD Arenduskoda

ehapaas@gmail.com
www.kohaliktoit.arenduskoda.ee

Zdjęcia:

Po lewej: estońska młodzież w Finlandii. Zdjęcie: Helerin Jõesalu
 W środku: specjalne lokalne w gospodarstwie agroturystycznym Arma Ratsatalu. Zdjęcie: Mare Kalme
 Po prawej: pieczenie fińskiego placka w gospodarstwie livari, Virolahti. Zdjęcie: Helena Pakkanen.

Wielbiciele watorów lokalnych

Projekt dotyczył promocji produktów lokalnych, w tym żywności lokalnej okręgu LGD Arenduskoda i powiatu Kymenlaakso w Finlandii. Projekt był realizowany w następujących gminach: Kouvola, Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtöo, Lovisa, Virolahti oraz Iiti. Naczelnym celem projektu było wzmocnienie współpracy między mieszkańcami tych obszarów, którzy działają w sektorze produkcji i sprzedaży lokalnej żywności, rękodziela i agroturystyki, oraz wspieranie ich w tworzeniu produktów i usług, wartości dodanej oraz w doskonaleniu technik marketingowych. Jednym z celów było także podniesienie poziomu świadomości mieszkańców na temat zdrowej żywności i produktów lokalnych.

Podczas trwania projektu organizowano seminaria oraz wycieczki i warsztaty dla młodzieży. Odbływały się dyskusje i spotkania z różnymi lokalnymi partnerami, owocujące nawiązaniem trwałej współpracy. W Estonii zorganizowano trzy imprezy pod gołym niebem, dotyczące lokalnych produktów żywnościowych oraz konkursu żywności, utworzono internetową książkę kucharską i stronę internetową o lokalnych produktach żywnościowych. W Finlandii nakręcono film na temat produktów turystyki wiejskiej oraz organizowano spacer

GLÓWNE DZIAŁANIA:

seminaria, warsztaty,
 internetowa książka
 kucharska, film
 o turystyce wiejskiej,
 dni lokalnej żywności

szlakiem kultury wiejskiej. Powstały sieci producentów żywności lokalnej. W Estonii 100 partnerów zrzeszonych jest w sieci producentów żywności lokalnej w regionie Arenduskoda. Dni żywności lokalnej cieszyły się wielkim zainteresowaniem opinii publicznej. Dzięki nim, projektem zainteresowały się przedszkola oraz szkolni kucharze.

Projekt promował współpracę lokalną i transnarodową. Różne doświadczenia wymienione w Finlandii i Estonii zainspirowały przedsiębiorców i zachęciły ich do rozwoju nowych produktów i usług. Dzięki projektowi nawiązano pewne bezpośrednie kontakty i relacje, np. między przedsiębiorcami branży turystycznej z Finlandii i obszaru Lahemaa.

PARTNER WIODĄCY - Leader Blekinge (Szwecja)

PARTNERZY - LGD Brama Mazurskiej Krainy (Polska), LGD Warmiński Zakątek (Polska)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Ronneby, Blekinge (Szwecja), Nidzica - Mazury i Dobrze Miasto - Warmia (Polska)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - kwiecień 2011 - wrzesień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 298 826

KONTAKT - Pani Iwona Słojka, Leader Projektu,
Leader Blekinge

iwona.slojka@leaderblekinge.se
www.leaderblekinge.se

Zdjęcia:

Po lewej: polscy wędkarze łowią ryby w jeziorze Järnavik, w Szwecji. Zdjęcie: Piotr Wawrzyniak
W Środku: polska żywność z Tusinka na jarmarku dożynkowym w Olofström, Szwecja. Zdjęcie: Iwona Słojka
Po prawej: stragan z mięsem tosią szwedzkiego na polskim jarmarku bożonarodzeniowym w Kamionce. Zdjęcie: Jolanta Kotońska

Transgraniczna przedsiębiorczość Blekinge/Warmia-Mazury

GLÓWNE DZIAŁANIA:

wyjazdy studyjne przedsiębiorców, jarmarki, rozwój małych firm

Celem projektu był rozwój przedsiębiorczości poprzez kontakty między polskimi i szwedzkimi firmami działającymi na obszarach wiejskich. Podczas projektu zorganizowano 12 międzynarodowych działań, w tym wyjazdy studyjne i wizyty wzajemne, jarmarki, na których degustowano produkty i zapoznano się z ofertą usług, oraz panele dyskusyjne i spotkania oceniające wspólne imprezy. Grupy przedstawicieli krajów partnerskich odwiedziły oba kraje, oceniając usługi, które każdy z partnerów uważa za najlepsze w swoim regionie. Szwedzki partner przygotował 29 przedsiębiorców do wejścia na polski rynek. Polscy partnerzy także wybrali swoich przedsiębiorców, którzy mogliby promować się w Szwecji.

Projekt stanowił wkład w rozwój małych firm. W Blekinge, za sprawą projektu, rozpoczęło działalność 5 nowych firm, z których każda utworzona przez przedsiębiorców mających korzenie w Polsce lub na Litwie. Przedsiębiorcy o polskich korzeniach stworzyli sieć KompetensPo(o)len, która pomaga innym firmom wejść na rynek polski.

Wcześniej, partnerzy projektu wiedzieli o sobie bardzo mało, teraz zaś nawiązano bliższe kontakty. Uczestnictwo w targach w połączeniu z wizytami studyjnymi wpłynęło na podniesienie poziomu wiedzy o rynkach wokół Morza Bałtyckiego. Entuzjazm i fantastyczny rozwój Warmii i Mazur zainspirowały przedsiębiorców ze Szwecji do udoskonalania swoich produktów. Szwedzkie spółki uzyskały wielką pomoc od swoich polskich kolegów, a kontakty przedsiębiorców przyniosły praktyczne rezultaty w postaci kontraktów na okna importowane z Polski przez szwedzką spółkę lub na import polskiej żywności, sprzedawanej w małych sklepikach w Szwecji.

PARTNER WIODĄCY - LGD Pays Voironnais (Francja)

PARTNERZY - LGD Zlata Cesta (Słowacja), LGD Dübener Heide (Niemcy), LGD Pays des Tiges et Chavées (Belgia), LGD Lolland (Dania), LGD Merthyr Tydfil (Walia), LGD Living Kainuu LEADER i LGD Oulujarvi LEADER (Finlandia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Voiron (Francja), Kainuu, Kajaani, Paltamo, Vaala, Puolanka (Finlandia), Banska Stivnica (Słowacja), Dübener Heide (Niemcy), Condroz (Belgia), Merthyr Tydfil (Walia), Lolland (Dania)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - lipiec 2012 r. - grudzień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 441 912

KONTAKT - Pan Pasi Laajala, Kierownik Projektu, MTT Instytut Badań Rolnictwa i Żywności Finlandia, Stacja Badawcza Sotkamo

pasi.laajala@mtt.fi

GLÓWNE DZIAŁANIA:
przewodnik pszczelarski,
seminaria, konferencje,
strona internetowa
projektu

Zdjęcia:
Po lewej: zaznajamianie się z obszarem projektu w Banska Stiavnica, Słowacja.
W środku: partnerzy LGD i pszczelarze z obszarów partnerskich na spotkaniu na Słowacji.
Po prawej: Rob Taylor z Walii prezentuje ul zrobiony przez dzieci.
Wszystkie zdjęcia: Pirjo Heikkinen.

Pszczóły i bioróżnorodność - wspólnie powstrzymajmy proces wymierania pszczół i chrońmy bioróżnorodność

Inicjatywa projektu wyłoniła się z konieczności powstrzymania rozwoju zjawiska globalnego: gwałtownego spadku populacji pszczół i innych owadów zapylających. Projekt angażuje siedmiu partnerów w ramach LEADER, i koncentruje się na trzech głównych celach: zrównoważonej gospodarce ziemią (wszystkie środki produkcji powinny być tak dopasowane, by nie narażać życia owadów zapylających, zachować bioróżnorodność i realizować rolnictwo przyjazne środowisku), działalności pszczelarskiej i ekonomii (wzrost wpływów z pszczelarstwa, wzmocnienie marketingu produktu, rozwój sieci, wsparcie finansowe), oraz informacji i edukacji (informowanie i podnoszenie poziomu świadomości w społeczeństwie celem wywierania wpływu na praktyki w rolnictwie, utrzymanie publicznych przestrzeni przez władze lokalne i ogrodów prywatnych).

Głównym działaniem w ramach projektu jest wymiana doświadczeń i rozwiązań poprzez ciągłą komunikację wewnętrzną oraz organizacja wspólnych imprez, obejmujących wizyty, seminaria, konferencje i uczestnictwo lokalnych interesariuszy (pszczelarzy, sadowników, hodowców owoców jagodowych, mieszkańców lokalnych) i znawców tematu. Strona internetowa projektu będzie

utworzona do jesieni 2013 r. prezentując partnerów projektu, obszary i metody ich działania.

Dotychczasowe namacalne rezultaty projektu obejmują: książki dla dzieci, traktujące o wielkim znaczeniu owadów zapylających (Walia), eko-przyjazne szkoły (Słowacja), usługi zapylające (Kainuu), pasy kwiatowe w miastach, przy drogach i między polami (Voiron), nowy edukacyjny model ula (Voiron), propagowanie informacji ogólnych o bioróżnorodności (Lolland i in.), oraz podręcznik dla początkującego pszczelarza. Jest to publikacja zawierająca praktyczne informacje o tym, jak hodować pszczoły, jak utworzyć pasiekę, prowadzić dokumentację, itp.

PARTNER WIODĄCY - LGD Aktiivinen
Pohjois-Satakunta (Finlandia)

PARTNERZY - LGD Mullerthal (Luksemburg), LGD Växtlust
Värmland (Szwecja), LGD Pays de la Deodatie (Francja)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Pirkanmaa (Finlandia),
Mullerthal (Luksemburg), Värmland (Szwecja),
Lorraine (Francja)

CZAS TRWANIA PROJEKTU - maj 2012 r. - grudzień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 502 238

KONTAKT - pani Eira-Maija Savonen, kierownik projektu,
Fiński Instytut Badania Lasów (METLA)

eira-maija.savonen@metla.fi

Zdjęcia:

Po lewej: Francuzi i Finowie poznają nowe szlaki terapeutyczne na obszarze Pays de La Deodatie.

W środku: pierwszy leśny szlak terapeutyczny poza Finlandią otwarto w Szwecji na terenie LGD Våxtljusts.

Po prawej: otwarcie szlaków terapeutycznych w Luksemburgu przez przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Ministerstwa Kultury i Turystyki.

Wszystkie zdjęcia wykonała Eira Maija Savonen.

Leśny szlak terapeutyczny

Celem projektu jest rozpropagowanie całkiem nowej koncepcji leśnych szlaków terapeutycznych oraz inne spojrzenie na wykorzystanie zasobów leśnych w Europie. Specjalna koncepcja leśnego szlaku terapeutycznego została opracowana w Finlandii. Psychologiczne i fizjologiczne zalety koncepcji były przedmiotem badań uniwersyteckich. Na szlakach poleca się wykonanie kilku ćwiczeń, każde z nich należy wykonać w pewnych odstępach czasu, co daje więcej korzyści dla ludzkiego organizmu niż zwykła aktywność fizyczna prowadzona w tym samym czasie i na tym samym dystansie w środowisku miejskim. Interesariusze projektu to właściciele lasów, przedsiębiorcy turystyczni, gabinety odnowy biologicznej (SPA), różne stowarzyszenia, uniwersytety, ośrodki badań, METLA Finlandia i odnośni interesariusze w krajach partnerskich.

Główne działanie projektu polega na przeniesieniu wzorców fińskich terapeutycznych szlaków leśnych do innych krajów, w których tworzy się nowe leśne szlaki terapeutyczne na trasach już istniejących szlaków leśnych. Wspólne działania obejmują: uniwersyteckie seminarium zorganizowane w 2012 r. w Finlandii na temat szlaków terapeutycznych, dystrybucja formularzy w różnych językach do przeprowadzania wywiadów z użytkownikami szlaków, transfer wie-

dzy o narzędziach do ćwiczeń, konsultacja między partnerami online i na miejscu, zorganizowanie seminarium o szlakach terapeutycznych w Szwecji, Luksemburgu, Finlandii i Francji, włączając w to wykłady i testy, gromadzenie międzynarodowych danych o szlakach terapeutycznych i ich skutkach na zdrowie użytkowników.

Współpraca transnarodowa ma na celu rozpropagowanie tej unikalnej idei i rozszerzenie oferty działań pro-zdrowotnych i profilaktycznych. Stali bywalcy lasów promują turystykę wiejską oraz zrównoważone użytkowanie lasów. Pierwsze prywatne ścieżki terapeutyczne oraz pierwsze szlaki terapeutyczne powstały już w Szwecji, Luksemburgu i Francji.

GŁÓWNE DZIAŁANIA:

nowe koncepcje leśnych szlaków terapeutycznych w różnych krajach, konsulting, seminaria

PARTNER WIODĄCY - LGD Etpähä (Finlandia)

PARTNERZY - LGD PH (Szwecja),
LGD Ykkösakseli (Finlandia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Lahti i Suomusjärvi
(Finlandia), Hässleholm (Szwecja)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- marzec 2012 r. - grudzień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 693 000

KONTAKT - pan Per Nilsson, Lider Projektu,
Hässleholms kommun

per.nilsson@hassleholm.se

GLÓWNE DZIAŁANIA:

promocja
zrównoważonych
połowów, mapy
batymetryczne,
seminaria

Zdjęcia:

Po lewej: do jeziora Finjasjön wrzuca się naręczą gałęzi, między którymi lubią zerować okonie.
W środku: członkowie grupy projektu Jezioro Finjasjön jedzą grillowane leszcze przeznaczone do przetworstwa
Po prawej: czekając na połów z sieci na jeziorze Finjasjön.
Wszystkie zdjęcia zrobił Johan Forssblad.

Zarządzanie połowami w jeziorach Finjasjön i Bosarpasjön. Projekt transnarodowy: rozwój metod zarządzania połowami i wykorzystanie połowów

W tym projekcie wdrażano różne metody, mające na celu przywrócenie równowagi zasobów rybnych w jeziorach porośniętych algami. Celem jest rozwinięcie ekonomicznej, efektywnej i łagodnej metody połowów ryb karpiowatych i badanie potencjału rynku zbytu karpiowatych. W celu ułatwienia odłowów stworzono mapy batymetryczne. Zorganizowano trzy międzynarodowe warsztaty, na których wymieniono informacje na temat metod połowów, oszacowania biomasy ryb oraz nowych, etycznych i ekonomicznych sposobów użytkowania i sprzedaży karpiowatych. Współpraca transnarodowa okazała się niezwykle owocna.

Przeprowadzono różne działania, mające na celu ustabilizowanie gospodarki połowami w jeziorach Finjasjön i Bosarpasjön, dzięki czemu osiągnięto równowagę w populacji ryb. Liczbę karpiowatych zredukowano używając efektywnych narzędzi połowowych, połowy przeprowadzono podczas wiosennych okresów tarła oraz jesienią, gdy ryby gromadzą się w ławice. Zadbano o rozwój ryb drapieżnych, szczupaki hodowano w stawach, po czym przenoszono do jeziora, stworzono miejsca żerowania dla okoni i lepsze obszary połowów dla szczupaków.

Projekt przyniósł korzyści dla lokalnego środowiska, zasobów i interesariuszy. Poprawiła się jakość wód jeziora Finjasjön, zmniejszyły się bowiem poziomy fosforu i spadła intensywność wzrostu alg. W lecie 2013 wody jeziora były już czyste, co zachęciło wędkarzy, spacerowiczów, obserwatorów ptaków, żeglarzy, windsuferów i innych turystów. Ryby złowione w jeziorze przeznaczone do konsumpcji dla okolicznych mieszkańców oraz dla bocianów. Bociany, które od dawna przestały tu przylatywać, znowu osiedlają się w okolicy. Utworzono transnarodową grupę działania, która z racji wspólnych doświadczeń zgromadzonych w wyniku gospodarki połowami i oczyszczania jeziora świadczy profesjonalne usługi doradcze w tej dziedzinie.

PARTNER WIODĄCY - LGD Pays Vallee du Loir (Francja)

PARTNERZY - Partnerstwo Shropshire Hills AONB (Anglia), LGD Central Warwickshire Villages (Anglia), Hiiumaa Cooperation Network i LGD Wyspy Zachodniej Estonii (Estonia)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Pays de la Loir (Francja) Shropshire (Anglia), Warwickshire (Anglia), wyspy Hiiumaa i Saaremaa (Estonia)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- marzec 2012 r. - grudzień 2013 r.

BUDŻET (euro) - 240 586

KONTAKT - pani Sulvi Munk, Koordynator Projektu, LGD Partnerstwo Zachodnich Wysp Estonii
sulvi.munk@skk.ee
Pani Reet Kokovkin, Koordynator Projektu LGD Sieć Współpracy Hiiumaa
reet@kogu.hiiumaa.ee

hiiusellid.webnode.com
esto-growinggastronauts.webnode.com

GŁÓWNE DZIAŁANIA:
szkolenia, imprezy i dni tematyczne dla uczniów i nauczycieli szkolnych

Zdjęcia:
Po lewej: warsztaty kulinarne w szkole Käina, Hiiumaa.
W środku: gotowanie zupy w szkole Käina, Hiiumaa.
Po prawej: pokaz umiejętności gastronautów na festiwalu dzieci w Hiiumaa - przyrządzanie kotletów pod okiem nauczycielki Sulev Loopalu
Autor wszystkich zdjęć: Toomas Kokovkin

Nastoletni gastronauci

Głównym celem projektu jest wzmocnienie powiązań między szkołami a lokalnymi producentami żywności. Dzieci mają nauczyć się pracy w obejściu i przygotowywania posiłków. Istotnym celem dla wszystkich partnerów jest także wartość dodana lokalnych produktów żywnościowych oraz skrócenie łańcucha dostaw.

Działania w projekcie angażowały dzieci szkolne i ich nauczycieli oraz stołówki. Organizowano szkolenia, imprezy i dni tematyczne, dotyczące lokalnej żywności i zwyczajów kulinarnych, zorganizowano wymianę szkolnych kucharzy w krajach partnerskich. Młodzież odwiedziła gospodarstwa rolne i uczestniczyła w warsztatach prac ogrodniczych, jak również szlifowała umiejętności językowe. Każda szkoła uczestnicząca w projekcie ma szkołę partnerską w Wielkiej Brytanii i Francji; pewne elementy programu szkolnego szkoły te realizują równolegle, np. uczniowie jednej szkoły wprowadzali do drugiej szkoły swoje ulubione danie warzywne, do zjedzenia którego zachęcali uczniów drugiej szkoły. Aby uprzyjemnić proces uczenia się kręcono wideoklipy oraz stworzono interaktywną książkę kucharską w języku angielskim, francuskim i estońskim, jak również opracowano ulotki reklamujące projekt.

W rezultacie realizacji projektu pogłębiła się wiedza dzieci o produkcji i przetwórstwie żywności i korzyściach płynących ze spożywania zdrowej żywności. Wiele szkół zaczęło przygotowywać swym uczniom posiłki na bazie żywności lokalnej i ekologicznej. Co więcej, projekt zwiększył zaufanie do produktów lokalnych. Jedna ze szkół w Hiiumaa podpisała kontrakt z lokalnymi producentami na dostawę warzyw do szkolnej stołówki. Jedna ze szkół w Saaremaa uprawia działkę szkolną stworzoną przez swych uczniów na terenie pewnego gospodarstwa ekologicznego. Projekt ma pozytywny wpływ na partnerstwo nordycko-bałtyckie; Hiiumaa, Saaremaa i Gotlandia rozpoczynają realizację nowych projektów współpracy w celu promocji żywności lokalnej i ekologicznej.

PARTNER WIODĄCY - LGD Karhuseutu ry (Finlandia)

PARTNERZY - Sieć Współpracy Hiiumaa (Estonia), LGD Bornholm (Dania), LGD Udvikling Nordvestsjælland (Dania)

LOKALIZACJE PROJEKTÓW - Pori (Finlandia), Hiiumaa (Estonia), Bornholm i Kalundborg (Dania)

CZAS TRWANIA PROJEKTU
- czerwiec 2010 r. - grudzień 2012 r.

BUDŻET (euro) - 310 308

KONTAKT - pani Jaana Mälkki, Koordynator LGD Karhuseutu

jaana.malkki@karhuseutu.fi
www.maritimeheritage.eu

Zdjęcia:
 Po lewej: załoga transnarodowa na jachcie szkoleniowym.
 W środku: szkolenie żeglarskie
 Po prawej: szkolenie żeglarskie
 Wszystkie zdjęcia: Toomas Kokovkin.

Tradycje żeglarskie i marynarskie

GLÓWNE DZIAŁANIA:
 budowa tradycyjnych
 statków żeglarskich,
 seminaria, szkolenia
 żeglarskie, dni otwarte
 na statkach

Celem projektu było ożywienie tradycji morskich i tradycji budowania statków w regionie Bałtyku. Chodziło o wzrost zainteresowania mieszkańców tych terenów oraz turystów z innych obszarów dziedzictwem związanym z kulturą morza, ożywienie tradycji żeglowania drewnianymi statkami, zainteresowanie młodzieży rejsami pełnomorskimi i środowiskiem morskim, naukę technik budowania i zbudowanie drewnianych statków. Transnarodowy wymiar przedsięwzięcia przyniósł wiele korzyści. Ponieważ budowa statków jest bardziej popularna w Finlandii i Danii, budowniczy z Estonii mogli nauczyć się wiele z doświadczeń przekazanych im przez partnerów. Żeglowanie z jednego państwa partnerskiego do drugiego, wykorzystywanie energii wiatru w żaglach, nawigacja, służba wachtowa oraz konieczność obserwacji pogody - wszystkie te doświadczenia pogłębiły wiedzę uczestników o rejsach morskich i sprawiły, że wzrósł ich respekt przed potęgą naturalnych żywiołów.

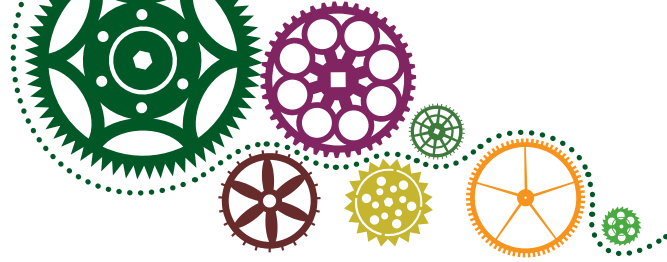
Partnerzy projektu zorganizowali wspólne seminaria, szkolenia żeglarskie dla załóg i młodzieży, odbywające się na tradycyjnych statkach, otwarte dni na statkach dla turystów i setek uczestników. LGD Hiiumaa stworzyła wspólną stronę internetową z linkami do

strony internetowej każdego partnera oraz zainstalowała kamerę internetową w stocznii, dzięki której można było obserwować budowę statku. Zbudowano trzy tradycyjne statki - galeon Ihana w Finlandii, łódź Ota w Danii i szkuner Halulaev w Estonii. Wodowanie statku Ihana w lipcu 2010 r. oglądało prawie 7000 widzów, w tym prezydent Finlandii.

Najważniejszym rezultatem projektu było zwiększenie zainteresowania żeglarstwem morskim, zwłaszcza wśród młodzieży. Drugi ważny rezultat to ożywienie tradycji budowania statków - czego dowodem było wybudowanie trzech statków. Projekt znacząco umocnił współpracę nordycko-bałtycką: partnerzy już planują współpracę w kolejnej perspektywie finansowej, a wymiana doświadczeń trwa nieprzerwanie.

Organizatorzy konkursu i osoby wyznaczone do kontaktu w poszczególnych krajach

**Centrum Badawcze Gospodarki Wiejskiej
- Estońska Sieć Obszarów Wiejskich**
www.maainfo.ee

Pani Krista Kõiv, Pani Ave Bremse, Pani Helene Kõiv, Pani Ester Valdvee,
Pan Erik Lööper, Estońskie Ministerstwo Rolnictwa, Pan Konstantin Mihhejev

**Duńska Sieć Obszarów Wiejskich
- Ministerstwo ds. Miast i Wsi oraz Mieszkalnictwa**
www.mbbi.dk

Pan René Kusier, Pan Gert Lind Kristoffersen, Pani Sylvana Kjeldsen

**Fińska Sieć Obszarów Wiejskich
- Ministerstwo Rolnictwa i Leśnictwa**
www.maaseutu.fi

Pan Juha-Matti Markkola, Pan Hans Bergström, Pan Benjamin Heikkinen

Łotewska Sieć Obszarów Wiejskich
- Łotewskie Centrum ds. Szkoleń i Doradztwa Rolniczego
www.llkc.lv

Pani Guna Sulce, Pani Liene Radzina

Litewska Sieć Obszarów Wiejskich
- Ministerstwo Rolnictwa Republiki Litwy
www.zum.lt

Pani Jolanta Vaiciunienė oraz Pani Žaneta Jucaitytė

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich
- Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA
www.ksow.pl

Pan Przemysław Gręda

Szwedzka Sieć Obszarów Wiejskich
- Szwedzka Agencja ds. Rolnictwa
www.landsbygdsnatverket.se

Pan Hans-Olof Stålgren oraz Pan Nils Lagerroth

